

Aan MRA bestuur
Van Robbert Berkhout, Marja Ruigrok,
Onderwerp Aanvraag bijdrage uit aanjaagbudget voor aanstellen trekker lokaal voedselsysteem en tot stand brengen korte voedselketens
Datum 14 november 2024

Wat is de vraag?

In de nieuwe MRA-agenda is aangegeven dat de ambitie om in 2050 een klimaat neutrale en circulaire regio te zijn kan worden waargemaakt door "te komen tot lokale voedselketens die bijdragen aan een circulaire regio". Daaraan is toegevoegd dat het onze doelstelling is "om ten minste een kwart van ons voedsel lokaal te produceren en te consumeren" (een doelstelling die ook is geformuleerd door beide provincies en het netwerk Voedsel Verbindt 1). In het Meerjaren Uitvoeringsprogramma is dit nader uitgewerkt.

Mede door de samenwerking met het Europese onderzoeksproject FoodCLIC2 en Voedsel Verbindt is er in onze regio op dit moment veel aandacht en energie op het thema voedsel. Als MRA profiteren we van de kennis en kunde van de daarbij aangesloten kennisinstellingen, het lokale bedrijfsleven en overheden. In het netwerk dat is ontstaan, werken wij op dit moment aan een eerlijk, duurzaam en toegankelijk voedselsysteem door het opzetten van een leertraject over voedsel voor lokale overheden in de regio. Dat vraagt er echter wel om dat we als MRA, vanuit de verschillende MRA-thema's, een actieve rol kunnen pakken, bij het stimuleren van lokale en regionale overheden in onze regio om daarmee aan te slag te gaan.

De bijdrage vanuit het aanjaagbudget biedt een directe impuls aan de voedseltransitie in de MRA. Met de bijdrage kunnen gemeenten en ondernemers worden ondersteund bij het zoeken naar structurele oplossingen en kan de regionale samenwerking op dit thema worden versterkt. Met een investering van € 160.000 realiseren we meetbare stappen in de korte keten, beleidsontwikkeling en logistieke

¹ Voedsel Verbindt is een activerend platform dat zich sinds 2019 inzet voor een duurzaam, regionaal en circulair voedselsysteem in de provincies Noord-Holland en Flevoland.

² FoodCLIC is een Europees onderzoeksproject dat als doel heeft om gezonde, duurzame en toegankelijke voedselomgevingen te creëren binnen de MRA en 7 anderen stadsregio's in Europa. Hier wordt actief naartoe gewerkt middels actie-onderzoek. Vanuit FoodCLIC wordt er in de MRA in samenwerking met verschillende partners (VU, Voedsel Verbindt, gemeente Amsterdam, gemeente Almere, MRA-directie) toegewerkt naar een voedselomgeving die gezond, duurzaam en toegankelijk is voor iedereen.

efficiëntie. Hiermee dragen we als MRA direct bij aan een eerlijk, duurzaam en toegankelijk voedselsysteem in lijn met de brede welvaartsdoelen van de MRA. Deze bijdrage zal worden ingezet om:

- een thematrekker voedsel te kunnen aanstellen die lokale overheden en deelregio's ondersteunt in het opzetten van een voedselstrategie en die helpt bij het vormgeven van een voedselstrategie voor de gehele regio;
- te verkennen wat de mogelijkheden zijn van lokale voedsel hubs om het gebruik van voedsel uit de eigen regio te stimuleren en zodoende de korte keten te bevorderen.

Waarom nu deze aanvraag?

1. Invullen ambitie MRA agenda

Het realiseren van de doelstelling in de nieuwe MRA agenda vraagt om een brede, programma-overstijgende inzet, waar expliciet oog is voor 'brede welvaart'. De doelstelling kent immers zowel economische aspecten (ketenontwikkeling, marktkansen voor boeren en andere ondernemers); duurzaamheid (reductie CO₂-uitstoot, verminderen voedselverspilling) en sociale elementen (gezondheid, betaalbaarheid voor minder draagkrachtige groepen). Deze inzet raakt daarmee niet alleen ambitie uit de MRA Agenda (een klimaatneutrale en circulaire economie in 2050). Het invullen van deze ambitie vraagt daarom om afstemming tussen en brede inzet vanuit de verschillende pijlers binnen de MRA-samenwerking.

2. Kans verzilveren om mee te liften op Europees project

Vorig jaar is de MRA een samenwerking gestart met het Europese project 'FoodCLIC'. Het netwerk dat daarvoor is gevormd (met ook vertegenwoordigers van kennisinstellingen en uit andere metropoolregio's) en de daarvoor beschikbare financiering bood en biedt de MRA nieuwe kansen om met dit thema aan de slag te gaan en gebruik te kunnen maken van de kennis, expertise, inzichten en inzet vanuit dit traject (dat een looptijd heeft tot februari 2027).

3. Leermodule is ontwikkeld en gereed voor implementatie:

In het afgelopen jaar is samen met 'FoodCLIC' een interactieve leermodule ontwikkeld die beoogt gemeentes te ondersteunen bij het – in samenwerking met Voedsel Verbindt – opzetten van een effectief voedselbeleid. Dit creëert een sterk momentum voor het voedselvraagstuk in de regio.

4. Amsterdam en Almere bieden hun kennis en hulp aan t.b.v. de regio

Er ligt nu een kans om in dit traject gebruik te maken van de kennis en ervaringen van de gemeentes Amsterdam en Almere. Beide gemeentes hebben reeds een eigen

voedselstrategie en zijn bereid als kennisdrager extra capaciteit te leveren in dit traject. De anderen gemeentes krijgen de kans om in te stappen op een hoog niveau en niet zelf het wiel uit te vinden. Als MRA kunnen wij met de bijdrage uit het aanjaagbudget hierin een faciliterende rol spelen.

5. *Het belang van regionale voedselhubs voor de kortere ketens*

Belangrijk onderdeel van de uitwerking van de eerder gestelde doelstelling is ook de logistieke uitdaging. Deze is er in gelegen om lokaal geproduceerd /geteeld voedsel op een duurzame en logistiek efficiënte wijze naar de detaillist en consument te krijgen. Een van de knelpunten voor zowel kleine als grote lokale ondernemers is de vereiste schaalgrootte van logistiek om hun producten lokaal te kunnen distribueren. Omdat de volumes op dit moment vaak te klein zijn liggen de kosten om dit rendabel te krijgen te hoog. Voor grote ondernemers zijn er vaak alternatieven waar zij wel een hoge afzet garantie hebben. Dit is echter zelden via de korte keten en richting de lokale consument.

In opdracht van de provincies Noord-Holland en Flevoland en de Vervoerregio Amsterdam (VRA) is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van regionale logistieke hubs in de MRA waarin slimme logistiek en ondernemerschap samenkomen (zie ook de bijlage). Deze zouden met een impuls in de vorm van een bijdrage uit het aanjaagbudget bedoeld voor het inhuren van expertise en uitvoeringskracht in samenwerking met de provincies en de Vervoerregio kunnen worden opgezet en daarna door de markt verder worden gebracht. De resultaten van dit onderzoek zijn veelbelovend voor het realiseren van korte ketens in de regio. De verdere uitwerking hiervan dreigt echter te stagneren door gebrek aan capaciteit

Inzet en de doelstellingen

Beide acties – het ondersteunen van lokale overheden en deelregio's bij het opzetten van een voedselstrategie en de logistieke aanpak gericht op de vorming van lokale voedselhubs – sluiten naadloos aan bij de doelstelling in het uitvoeringsplan van de MRA.

Daarom deze aanvraag om deze doelen daadwerkelijk te realiseren en in lijn met de ambities van de MRA-agenda en het thema brede welvaart, de volgende acties/thema's uit te kunnen werken en op te kunnen pakken:

- een thematrekker voedsel aanstellen die lokale overheden en deelregio's ondersteunt in het opzetten van een voedselstrategie. Binnen de MRA zijn er op dit moment twee gemeentes met een voedselstrategie. De bedoeling is om meer gemeentes te stimuleren om integraal na te denken over voedsel. Dit op gemeentelijk niveau, deelregionaal niveau en op MRA-niveau (met op termijn

een regionale voedselstrategie als mogelijke uitkomst). Dit alles is essentieel om in gezamenlijkheid een regionaal voedselsysteem in te richten.

- Verkennen wat de mogelijkheden zijn van lokale voedselhubs om zodoende de korte keten te bevorderen tussen de productiegebieden Zaandam, Purmerend, Beemster, Haarlemmermeer en Almere met de stedelijke gebieden.
- Uitwerken van de rol die de overheid kan / dient te nemen. Er gelden enkele klassieke, generieke maatregelen (b.v. venstertijden of voertuigbeperkingen) maar het ontbreekt aan integraliteit en voortschrijdend inzicht, met name over logistieke hubs. Lokale overheden zijn nog zoekende naar hun rol in het stedelijke logistieke speelveld. Door de inzet van de thematrekker worden logistieke en ruimtelijke maatregelen voor voedselhubs beter ingebed in bestaande plannen van de MRA en provincies. Dit versterkt het brede welvaartsdoel van de MRA-agenda.
- Door het opstarten van een programmatische aanpak werken aan concrete pakketten, zoals valideren en filteren van hubslocaties, opbouwen en delen van kennis over realisatie van hubs, verdiepende onderzoeken naar juridische of ruimtelijke maatregelen, en realiseren van langdurige samenwerking tussen overheid en logistieke markt.
- Eind 2025 zal het MRA bestuur worden geïnformeerd over de voortgang van de acties, waarbij desgewenst bijsturing kan plaatsvinden.

Aanvraag

- Het voorstel is om met de bijdrage uit het aanjaagbudget iemand aan te stellen die dit programma gedurende voor maximaal twee jaar 2-3 dagen per week kan aansturen.
- Hiervoor is circa €160.000,- nodig.
- Deze persoon zal aan de slag gaan om het thema voedsel te borgen in lokaal beleid. Daarnaast zal de thematrekker het project korte ketens in gang zetten door het realiseren van een dergelijke hub in samenwerking met alle partners. De focus zal liggen op het opzetten van lokale hubs in Aalsmeer, Almere en Purmerend (als meest belovende voorbeelden uit het verkennend onderzoek).
- De thematrekker voedsel zal daarnaast het thema voedsel binnen de gremia van de MRA meer op de kaart te zetten en een integrale aanpak te stimuleren. Dit thema kent immers vele aspecten (ruimtebeslag, lokale werkgelegenheid en economische stimulering, gezondheidsaspecten, beperking logistieke stormen, duurzaamheid).
- Voedsel en logistieke hubs voor voedseldistributie meenemen in plannen die gemaakt worden in de platforms ruimte & mobiliteit.
- Deze persoon zal bij zijn / haar taken worden ondersteund door ambtenaren van Amsterdam en Almere die enkele uren per week beschikbaar hebben om vanuit

hun expertise en ervaringen een bijdrage te leveren. Deze persoon zal ook de contactpersoon zijn met andere regionale overheden binnen de regio, de Vervoerregio, Amsterdam met Voedsel Verbindt en FoodCLIC

Bijlage: De inzet op korte ketens en logistieke hubs

Door voedsel uit de eigen regio te stimuleren, ontstaan er korte voedselketens. Met *korte ketens* wordt bedoeld dat het aantal schakels dat zit tussen productie en consumptie tot een minimum wordt beperkt, waarbij wij als regio de focus leggen op voedselproductie in nabijheid van de consument. Regionaal voedsel uit de korte keten wordt nagestreefd omdat het kan resulteren in: eerlijke prijzen voor boeren en producenten, stimuleren van de lokale economie, minder vervoersbewegingen, meer seizoensgebonden groente en fruit en meer kennis over en verbinding met voedsel door de consument.

Het onderwerp korte ketens leeft binnen de regio. Naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek zijn er een aantal betrokken partijen die samenkomen om de mogelijkheden voor logistieke voedselhubs in de MRA te verkennen. Dit zijn onder andere beide provincies, de Vervoersregio, Voedsel Verbindt, de HvA, Data Value Center, Greendish en de gemeente Amsterdam. Voorzichtige conclusies wijzen uit dat Purmerend, Almere en Aalsmeer veelbelovende locaties zijn voor deze hubs.

Een van de knelpunten voor zowel kleine als grote lokale ondernemers is de vereiste schaalgrootte van logistiek om hun producten lokaal te kunnen distribueren. Omdat de volumes op dit moment vaak te klein zijn liggen de kosten om dit rendabel te krijgen te hoog. Voor grote ondernemers zijn er vaak alternatieven waar zij wel een hoge afzet garantie hebben. Dit is echter zelden via de korte keten en richting de lokale consument.

Regionale samenwerking is cruciaal om zowel het thema voedsel algemeen en de ontwikkeling van korte ketens op gang te brengen. Tijdens het verkennende onderzoek is gebleken dat de ontwikkeling van logistieke hubs in veel gemeentes nog onvoldoende aandacht krijgt, vaak niet belegd is of door capaciteitsproblemen nog niet wordt opgepakt. Een regionale samenwerking tussen gemeentes en de provincies kunnen hierin een stimulerende rol spelen vanwege de schaalgrootte van de regio. Het thema korte ketens en daaraan gekoppeld de logistieke voedselhubs zijn gebiedsoverstijgend maar ook thema-overstijgend.

Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat er toegewerkt moet worden naar een regio-breed platform. Een regionale aanpak waarbij toegewerkt wordt naar samenwerking en regulering. Op dit moment wordt er, als dit al gebeurt, vooral nog vanuit individuele gemeentes naar deze logistieke uitdagingen gekeken. Echter voor het doen slagen van deze nieuwe infrastructuur, waarbij beslag op ruimte, slimme logistiek en ondernemerschap samenkomen, is een samenwerking op MRA-niveau van groot belang.